

18.5.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Viite: STM/1856/2018 ja STM/044:00/2018

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI KORKEAKOULUOPISEKELIJOIDEN OPISEKELUTERVEYDENHUOLLOSTA SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Helsingin yliopistolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esityksestä laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskelijaterveydenhuollosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Helsingin yliopistossa lausuntoa on valmisteltu yhteistyössä Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan (HYY) kanssa, ja yliopistossa valmisteluun ovat osallistuneet Helsingin yliopiston opiskelijapalvelut sekä lääketieteellinen tiedekunta.

Helsingin yliopisto kiittää mahdollisuudesta ja lausuu luonnoksesta hallituksen esitykseksi seuraavaa:

Kaikkien korkeakouluopiskelijoiden siirtyminen Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön (YTHS) palveluiden piiriin on kannatettavaa ja lisää opiskelijoiden keskinäistä yhdenvertaisuutta. Lakiluonnoksen esittämät toteutustavat ovat pääasiassa kannatettavat. Helsingin yliopisto kannattaa ehdotusta Kansaneläkelaitosta korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon valtakunnallisena järjestäjänä ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiötä (YTHS) valtakunnallisena tuottajana. Helsingin yliopisto pitää YTHS-yhteistyön jatkumista kannatettavana. Terveystyöryhmien toiminnan jatkumista yliopisto pitää tärkeänä. Ehdotus opiskeluterveydenhuollon neuvottelukunnan perustamisesta on kannatettava. YTHS:n ja maakunnan palveluiden integraation tukeminen on tärkeää palveluiden joustavan ja asiakaslähtöisen toteuttamisen kannalta, ja sitä esdistäisikin maakunnan edustus YTHS:n paikallisissa terveystyöryhmien johtokunnissa.

Helsingin yliopisto yhtyy hallituksen esitysluonnoksessa esiin nostettuun riittävän nopean pääsyn ja matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden merkitykseen osana opiskelijaterveydenhuoltoa. Mielenterveyspalveluiden saatavuudella on suuri merkitys niin opiskelijan opiskelukyvyyn kuin yhdenvertaisuudenkin kannalta. On kannatettavaa säilyttää psykiatriapalvelut osana opiskelijaterveydenhuoltoa erityisesti psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämää hoitoa ja lausuntoa varten. Mielenterveyspalveluiden saatavuutta lisäksi ehdotuksessa esitetyn lisäksi erityisesti Kansaneläkelaitoksen tarjoaman kuntoutuspsykoterapian maksuttomuus – Helsingin yliopisto yhtyykin siihen

HYY:n esittämään kantaan, että Kansaneläkelaitoksen korvaaman kuntoutuspsykoterapian tulisi olla maksutonta alle 29-vuotiaille. Kuntoutuspsykoterapiassa omavastuu voi muodostua ylityspääsemättömäksi esteeksi pienituloisen opiskelijan terapialle, vaikka YTHS:n palvelut ovatkin käyntimaksuttomia.

Helsingin yliopisto kannattaa lakiesityksen ehdotusta siitä, että 1.1.2020 alkaen korkeakouluopiskelijoilta perittäisiin pelkkä terveydenhoitomaksu eikä enää lainkaan käyntimaksuja. Ehdotus maksusta edistää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja tasaa kustannuksia opiskelijoiden kesken ja mahdollistaa näin terveyspalveluiden käytön riippumatta opiskelijan tuloista tai varallisuudesta.

Helsingin yliopisto painottaa vaihto-opiskelijoiden rinnastamista muihin opiskelijoihin tasavertaisesti. Yhdenvertaisuusperiaate ja opiskelijoiden tasapuolisen kohtelun vaatimus edellyttäisivät Helsingin yliopiston näkemyksen mukaan opiskelijaterveydenhuollon palveluiden tarjoamista myös vaihto-opiskelijoille. Koulutuksen tarjoajan näkökulmasta yliopiston vaihto-opiskelijat ovat mm. tärkeä maksavien opiskelijoiden rekrytointikohdejoukko. Helsingin yliopiston näkemys on, että kansainvälisten vaihto-opiskelijoiden tulee siten voida jatkaa YTHS:n palveluiden käyttöä niin halutessaan. YTHS on kehittänyt viestinsä ja palvelunsa kolmikielisiksi. Nyt, kun esitetty laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta rajaa kansainväliset vaihto-opiskelijat opiskeluterveydenhuollon ulkopuolelle, olisi maakuntien heti 1.1.2020 alkaen oltava valmiina palvelemaan Suomessa vuosittain opiskelevia n. 10 000 vaihto-opiskelijaa. Käytännössä tämä vaatisi panostuksia maakuntien korkeakoulukaupunkien yksiköiden monikieliseen viestintään ja vastaanottopalveluihin.

Helsingin yliopisto toteaa, että YTHS:n riittävä resursointi niin asiakaskunnan laajennusuudistuksen toteuttamiseen kuin opiskelijaterveydenhuollon palvelutason säilyttämiseenkin on erittäin tärkeää. Toteutettavalla uudistuksella ja sen riittävällä resursoinnilla tulisi huolehtia samalla YTHS:n mahdollisuudesta lisätä resursseja ennaltaehkäisevään työhön. YTHS on laskenut, että hallitun laajentumisen valmistelu edellyttää vajaan 6 miljoonan euron kertaluontoisen rahoituksen, ja Helsingin yliopisto toteaa, että tämän arvion tulisi olla resursoinnin lähtökohtana.

Edellä mainitun lisäksi Helsingin yliopisto kiinnittää HYY:n lausunnossa esitettyin tavoin huomiota erityisesti seuraaviin lakiluonnoksissa esitettyihin seikkoihin:

Lakiluonnoksen tavoitteissa (s. 25) mainitaan, että uudistuksessa ”tavoitteena on edelleen toteuttaa opiskelijoiden terveyden- ja sairaanhoito ensisijaisesti opiskeluterveydenhuollossa.” Tämän voi nähdä olevan osin ristiriidassa sen tulkinnan kanssa, että terveydenhuoltolain 17 § ei jatkossa salli YTHS:lle erikoislääkäreitä. Osa sairaanhoidosta on tähän asti toteutettu erikoislääkärien, erityisesti gynekologien ja ihotautilääkärien konsultaatioilla ja vastaanotoilla.

Linjaus, joka kieltää erikoislääkärit, tarkoittaa ainakin YTHS:n Helsinki-Espoon terveyspalveluyksikön palveluita käyttäville opiskelijoille heikennystä nykytilaan nähden. On ehdottomasti kannattavaa, että psykiatrin palvelut säilyvät YTHS:n palveluvalikossa. Lainsäädännön tulisi jatkossa mahdollistaa myös YTHS:n käyttäjäryhmän kannalta tarkoituksenmukaiset somaattiset erikoislääkäripalvelut, kuten juuri edellä mainitut gynekologi- ja ihotautilääkäripalvelut. Näiden palveluiden

säilyttämistä perustelee opiskelijoiden talouden kannalta merkittävä 75 euron terveydenhoitomaksu ja käyntimaksuttomuus. Kaikki erikoislääkärilähetitteet ulos YTHS:ltä tarkoittavat opiskelijalle käyntimaksuja, jotka voivat muodostua esteiksi palveluiden käytölle.

Helsingin yliopisto toteaa, että opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu sekä perustuslain omaisuus- ja edellyttäisivät terveydenhoitomaksun kuittaamisesta tehdyn ehdotuksen muuttamista. Lakiesityksen 28 § Terveydenhoitomaksun kuittaminen asettaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan toisiinsa nähden heidän tulonlähteiden perusteella, kun opintorahan saajilta voidaan kuitata terveydenhoitomaksu ilman erillistä suostumusta. Helsingin yliopisto yhtyy HYY:n esitykseen siitä, että tämä poikkeus poistetaan ja 28 §:n ensimmäiseen lauseeseen lisätään maininta opiskelijan suostumuksesta. Tällöin 28 § kuuluisi seuraavasti: ”Korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksu ja viivästysmaksu voidaan etuudensaajan suostumuksella kuitata Kansaneläkelaitoksen myöhemmin maksamasta etuudesta.”

Helsingin yliopisto toteaa, että lakiesitysluonnoksen 25 §:ssä terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuudesta tulisi ottaa huomioon opiskelijan ulkomailla suorittamat opiskelujaksot. Koko lukukauden tai lukuvuoden ulkomailla opiskelevan opiskelijan mahdollisuudesta välttyä terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuudesta ei ole lakiesityksessä säädetty. Tällöin opiskelija ilmoittautuu läsnäolevaksi, mutta ei pysty tosiasiallisesti hyödyntämään opiskeluterveydenhuollon palveluita. Helsingin yliopisto kannattaa HYY:n ehdotusta siitä, että 25 §:ään Terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuus lisättäisiin kolmas momentti, joka kuuluisi näin: ”Korkeakouluopiskelija ei ole velvollinen maksamaan terveydenhoitomaksua sen lukukauden osalta, jonka aikana hän opiskelijavaihdon takia suorittaa opintojaan kokonaan ulkomailla.” Käytännössä ulkomaanvaihdossa oleva opiskelija on samassa tilanteessa kuin poliisiammattikorkeakoulun opiskelija tämän suorittaessa harjoittelujaksoa; hän käyttää muita kuin opiskeluterveydenhuollon terveystalveluita sellaisia tarvitessaan.

Sari Lindblom
Vararehtori, Helsingin yliopisto

Anni Tuomela
Lakimies, Helsingin yliopisto